

RECENZJE I POLEMIKI

P. Schiøeler

"Alcohol-related problems for primary health care workers" - Development of national training seminar. WHO Euro, Kopenhaga, 1991

rec. Ignacy Wald

Cel europejskiej strategii "Zdrowie dla wszystkich" głosi, że w 1990 roku polityka narodowa we wszystkich krajach członkowskich powinna doprowadzić do tego, by mechanizmy prawne, administracyjne i ekonomiczne dostarczyły szerokiego międzyresortowego poparcia oraz bogatych zasobów promocji zdrowych stylów życia i zapewnić efektywny udział społeczeństwa na wszystkich poziomach realizacji tej polityki.

Broszura wydana przez Biuro Europejskiej Światowej Organizacji Zdrowia opracowana została przez znanego badacza zagadnienia, Petera Schioelera. Przez wiele lat był on w duńskim Ministerstwie Oświaty starszym doradcą do spraw alkoholu i narkomanii, a także jednym z dyrektorów Międzynarodowej Rady do Spraw Alkoholizmu i Uzależnień. Schioeler przez kilka lat prowadził badania duńskie nad reakcją społeczności na problemy alkoholowe. Idea książki polegała na przygotowaniu międzynarodowych (regionalnych), a także narodowych i miejscowych seminariów służących szkoleniu pracowników podstawowej opieki zdrowotnej w zakresie zdrowych stylów życia, w szczególności w zakresie problemów alkoholowych.

We wstępie autor zwraca uwagę na to, że w ostatnim okresie wciąż rosną problemy związane z alkoholem oraz że w społeczności

międzynarodowej narasta świadomość potrzeby szerszego niż dotąd-rozwoju działań prewencyjnych oraz promocji zdrowych stylów życia. Jednym z najistotniejszych mechanizmów umożliwiających realizację tego typu zadań jest podstawowa opieka zdrowotna, a także jej profesjonalni i nieprofesjonalni partnerzy.

W dalszym ciągu autor przedstawia dość obszerne dane dotyczące spożycia alkoholu w krajach europejskich w latach 1980-1987. Dane te są na ogół usystematyzowane według regionów. Są to zatem kraje skandynawskie, kraje Wspólnoty Europejskiej, kraje Europy Środkowej i Wschodniej oraz Austria i Szwajcaria.

W następnym rozdziale autor omawia programy Światowej Organizacji Zdrowia związane ze strategią "Zdrowie dla wszystkich", a szczególnie programy dotyczące zapobiegania. W rozdziale tym omawia się zagadnienie badań epidemiologicznych, przedstawiono różnorodne typy problemów alkoholowych, zaburzenia zdrowia, wypadki, koszty problemów alkoholowych, między innymi omawia się doświadczenie międzynarodowego studium dotyczącego reakcji społeczności na problemy alkoholowe.

Rozdział następny poświęcony jest omówieniu mechanizmów zapobiegania problemom alkoholowym w poszczególnych krajach i w skali międzynarodowej. Omawia się zatem zagadnienia w tej dziedzinie występujące we Wspólnocie Europejskiej, zagadnienie podatków i ceł, a także handlu międzynarodowego, rolę reklamy napojów alkoholowych itd.

Rozdział następny dotyczy profilaktyki. Autor, co typowe dla duńskich działaczy w tym zakresie, bez wielkiej sympatii omawia działania dotyczące ograniczenia podaży napojów alkoholowych, główny nacisk kładzie na obniżenie popytu. Omawia różne programy dotyczące zarówno różnych podejść do prewencji, jak i różnych sektorów odgrywających w zapobieganiu udział: służba zdrowia, policja, pracownicy oświaty. Oddzielnie omawia się skutki profilaktyczne działań leczniczych, a także rolę przemysłu alkoholowego w zapobieganiu problemom alkoholowym.

Rozdziały następne dotyczą już sformułowania zadań na przyszłość oraz omówienia wielo- i międzydyscyplinarnych seminariów szkoleniowych. Część krajów europejskich podjęła zobowiązania zmniejszenia spożycia alkoholu o 25 % do roku 2000. Niezwykle ważną rolę w realizacji tego zadania odgrywać powinna podstawowa

opieka zdrowotna. Przygotowanie tych służb zależy w znacznym stopniu od odpowiedniego szkolenia, zarówno przeddyplomowego, jak i szkolenia w czasie pracy. W kilku rozdziałach autor szczegółowo przedstawia zasady organizacyjne i proponowane programy takich działań szkoleniowych. Seminarium międzynarodowe dla nauczycieli obliczone jest na 5 dni i zawiera w swoim programie zarówno omówienie występowania problemów alkoholowych, jak i dróg zapobiegania. Wiele miejsca poświęca autor szkoleniu różnych typów pracowników: lekarzy psychologów, pielęgniarek, pracowników socjalnych, nauczycieli, pracowników środków masowego przekazu, pracowników administracji.

Książka zawiera bogaty zestaw piśmiennictwa i może służyć jako cenny materiał pomocniczy do organizowania tego typu działań. A przecież lektura pracy pozostawia uczucie pewnego niedosytu. Autor nie dostarcza bowiem dostatecznie przekonujących materiałów, które wskazują na różnorodność problemów alkoholowych. Najistotniejszy chyba bowiem przełom we współczesnym spojrzeniu na szkodliwość konsekwencji w spożywaniu alkoholu polega na tym, że dawniej głównie szkodliwość widziano w alkoholizmie, w uzależnieniu od alkoholu. Dziś wiemy, że szkodliwości te są znacznie szersze. Chodzi tutaj o różnego typu problemy alkoholowe. Koncepcja alkoholizmu nastawiała się na leczenie specjalistyczne. Uświadomienie sobie roli alkoholu w różnego typu problemach zdrowotnych, np. nadciśnieniu tętniczym, pospolitych zaburzeniach przewodzenia pokarmowego czy układu oddechowego wskazuje na to, że zapobieganie tym problemom i rozwiązywanie ich, to sprawa nie tylko specjalistów, ale również pracowników podstawowej opieki zdrowotnej. Niestety, ten typ informacji jest dość skąpo przedstawiony w opracowaniu. Należałoby również, szerzej niż to uczyniono w opracowaniu, uwzględnić niedocenianą dawniej rolę krótkiej i prostej interwencji ważnej dla zapobiegania wtórnego u nadmiernie pijących, choć jeszcze nie uzależnionych konsumentów. Doświadczenie wielu ośrodków, szczególnie program Malmo, badania edynburskie i londyńskie wskazują na znaczenie tego typu podejścia.

Dlatego siła argumentacji książki Schioelera jest niepełna. Tak się szczęśliwie składa, że pierwsze seminarium z typów proponowanych przez dra Schioelera jest planowane na listopad 1991 r. Można mieć nadzieję, że praktyki tego typu seminariów przyczynią się do

wzbogacenia opracowania. Mimo tych braków jednak broszura jest cennym źródłem informacji dotyczącej zapobiegania problemom alkoholowym.